

Online Social Capital as a Predictor of Intensity of Use of Social Networking: A Test of Gender Invariance

Mohammad Saffari

MSc. in Educational Management, Bojnourd Branch, Islamic Azad University, Bojnourd, Iran

Mona Goshayeshi*

MSc. Student in General Psychology, Bahar Institute of Higher Education, Mashhad, Iran

Extended Abstract

Introduction

According to statistics, 94.2% of people who use the internet are active on social media platforms. This equates to a staggering 5.04 billion people, or 62.3% of the world's population. Remarkably, this percentage has increased by almost 8% within a single year (January 2023 to January 2024). It seems that several factors contribute to this widespread tendency towards social networking.

Gender is a challenging factor in technology adoption. The research background suggests that there are gender differences in both the level and type of social network use (Lin & Wang, 2020). Krasnova et al. (2017) showed that women primarily use social networks for communication purposes, such as maintaining intimate relationships and accessing close-knit social groups, while men primarily seek general information. It appears that individual characteristics, in addition to access to relevant infrastructure and facilities, are also associated with patterns of internet and social media use.

One of the variables associated with social media use relates to social capital. Putnam (2000) has proposed two distinct forms of social capital, bridging and bonding. Bridging facilitates the formation of broad intellectual horizons or social perspectives, while providing a platform for the acquisition of new resources and information. In contrast, bonding is specific and occurs when network members, such as family or close friends, seek to provide emotional and practical support to an individual. Some scholars claim that online

Received: 07 Feb 2024 **Revised:** 19 Feb 2024 **Accepted:** 20 Feb 2024 **Published online:** 23 Feb 2024

* Corresponding Author: mona.goshayeshi@gmail.com

© 2024 The Author(s). This open access article is distributed under a Creative Commons Attribution (CC BY-NC) license.

DOI: <https://doi.org/10.22034/rip.2024.190891>

interactions diminish face-to-face encounters and undermine individuals' social capital; conversely, others claim that digital communication can compensate for physical interaction or serve as a viable alternative (Phua et al., 2017).

It appears that as one's online presence can influence one's social capital, so too can one's level of social capital may influence one's level of engagement in social networks, as well. Previous research has mainly focused on exploring how usage patterns affect social capital (Liu et al., 2016), and few studies have paid attention to investigating the predictive ability of online social capital on the intensity of network usage. The present study aimed to investigate the gender invariance of the relationship between online social capital and intensity of social network use.

Method

The research methodology was descriptive and correlational. A sample of 117 Iranian Facebook users (62 females and 55 males) was selected using convenience sampling. Data were collected electronically using the Internet Social Capital Scales (ISCS). In addition to descriptive statistics and correlation coefficients, partial least squares multi-group analysis (PLS-MGA) was used to analyse the data for gender invariance. SPSS version 27 and SmartPLS version 3.3.2 were used to conduct the analyses.

Results

The findings indicate there was a positive and significant relationship between bonding, bridging and total online social capital and intensity of social network use ($P < 0.01$). The model fit was assessed both in the full sample and in groups composed of men and women using R^2 , R^2_{adjusted} and Q^2 . The results show that these models have a satisfactory fit. In addition, gender comparisons did not reveal any significant differences in model fit ($P > 0.05$). For the whole sample and for men, bridging had a greater effect on the intensity of social network use. For women, however, bonding had a stronger effect than bridging. The path coefficients are not significantly different between the groups ($P > 0.05$).

Discussion

The purpose of this study was to examine the gender invariance of the relationship between online social capital and the intensity of social network use. The results revealed a significant and positive correlation between bonding, bridging and total online social capital scores with the level of presence on the social network platform. Furthermore, it was found that bonding and bridging can predict the level of engagement with social networks, which was positive and significant for the whole sample, men and women. These findings are consistent with previous research conducted by Choi and Chung (2013). It appears that there is a reciprocal relationship between online social capital and the intensity of social network use. This suggests that individuals have the opportunity to gain access to new resources and information, as well as develop additional social ties, by utilising the capabilities of these networks. In addition, these networks offer people the opportunity to strengthen existing ties, while providing valuable support to family members or close friends/colleagues within their inner circle.

Other findings confirmed that bridging has a more pronounced effect on the intensity of social network use, both for the whole sample and for the male subgroup, while bonding plays a greater role for women. However, no significant gender differences were observed. According to Grottko et al. (2018), there is no significant correlation between online social capital and gender; however, females show a lower propensity for bridging. They suggested that this may be due to women's heightened concerns about the potential risks associated with making new connections in the

social network environment, leading them to prioritize bonding over diversifying their networks through bridging activities.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines: In order to maintain the ethical principles of this research, an attempt was made to collect information after obtaining the consent of the participants. All participants were treated equally. It was assured about confidentiality in maintaining personal information and providing results without the names and details of people's birth certificates.

Funding: This research is a personal study without financial support.

Authors' contribution: All parts of the research and preparation of the article were shared equally between the authors.

Conflict of interest: The authors declare no conflicts of interest with regard to this study.

Acknowledgements: The authors would like to acknowledge the participants in the study.

Keywords: social capital, social networking, invariance, importance-performance analysis.

Citation: Saffari, M., & Goshayeshi, M. (2024). Online Social Capital as a Predictor of Intensity of Use of Social Networking: A Test of Gender Invariance. *Recent Innovations in Psychology*, 1(1), 52-63. <https://doi.org/10.22034/rip.2024.190891>

سرمایه اجتماعی برخط به عنوان پیش‌بینی‌کننده شدت استفاده از شبکه‌های اجتماعی: بررسی تغییرناپذیری جنسیتی

کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، واحد بجنورد، دانشگاه آزاد اسلامی، بجنورد، ایران
دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، موسسه آموزش عالی بهار، مشهد، ایران

محمد صفاری ID

مونا گشایشی ID *

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی تغییرناپذیری جنسیتی رابطه سرمایه اجتماعی برخط با شدت استفاده از شبکه‌های اجتماعی انجام شد. یک نمونه شامل ۱۱۷ نفر (۶۲ زن و ۵۵ مرد) از کاربران ایرانی فیس بوک با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و مقیاس سرمایه اجتماعی اینترنتی (ISCS) را تکمیل کردند. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل چندگروهی با رویکرد حداقل مربعات جزئی (PLS-MGA) استفاده شد. میان پیوندسازی، پل بندی و نمره کل سرمایه اجتماعی برخط با شدت استفاده از شبکه اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود داشت ($P < 0/01$). در کل نمونه و گروه مردان پل بندی اثر بیشتری بر شدت استفاده از شبکه اجتماعی داشت. اما در گروه زنان پیوندسازی نقش بیشتری داشت. مقایسه بین گروهی نیز نشان داد که ضرایب مسیر در میان گروه‌ها تفاوت معناداری ندارند ($P > 0/05$). به نظر می‌رسد سرمایه اجتماعی برخط و شدت استفاده از شبکه اجتماعی رابطه دوسویه دارند و کاربرانی که از سرمایه اجتماعی برخط بالاتری برخوردارند بیشتر از شبکه اجتماعی استفاده می‌کنند و در این زمینه تفاوت جنسیتی وجود ندارد.

کلیدواژه‌ها: سرمایه اجتماعی، شبکه‌های اجتماعی، تغییرناپذیری، جنسیت

استناد: صفاری، محمد، و گشایشی، مونا. (۱۴۰۲). سرمایه اجتماعی برخط به عنوان پیش‌بینی‌کننده شدت استفاده از شبکه‌های اجتماعی: بررسی تغییرناپذیری جنسیتی. *نوآوری‌های اخیر در روان‌شناسی*، ۱(۱)، ۵۲-۵۳.

<https://doi.org/10.22034/rip.2024.190891>

مقدمه

در حالی که وب یک^۱ امکان استفاده افراد از منابع عظیم اطلاعاتی را از طریق شبکه جهانی اینترنت فراهم می‌کرد؛ وب دو^۲ ناظر به شکل‌گیری اینترنتی محاوره‌ای بود که امکان برقراری ارتباطات چند سویه میان کاربران شبکه جهانی اینترنت را فراهم ساخته است. شبکه‌های اجتماعی اینترنتی به عنوان مصادیق این امر، با ایجاد زمینه و فضا برای تبادل آراء و افکار و تأمین بسیاری از نیازهای فرهنگی و اجتماعی، کاربران بسیاری را به خود جذب کرده‌اند (بارادیا، ۲۰۲۳).

آمارها نشان می‌دهد که ۹۴/۲ درصد از کاربران اینترنت از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. به عبارتی بیش از نیمی از مردم جهان (۶۲/۳ درصد) یعنی ۵/۰۴ میلیارد نفر در شبکه‌های اجتماعی حضور دارند. این نسبت در طی یک سال (ژانویه ۲۰۲۳ تا ژانویه ۲۰۲۴) قریب به ۸ درصد رشد داشته است. این کاربران به طور میانگین روزانه ۲ ساعت و ۲۳ دقیقه در شبکه‌های اجتماعی حضور دارند. شبکه اجتماعی فیس بوک، بیشترین تعداد کاربران (۳/۰۴۹ میلیارد نفر) را در ژانویه ۲۰۲۴ به خود اختصاص داده است (چفی، فوریه ۲۰۲۴). به نظر می‌رسد عوامل متعددی در گرایش افراد به حضور در شبکه‌های اجتماعی نقش داشته باشد.

جنسیت یکی از شاخص‌های چالش برانگیز در زمینه بهره‌مندی از فناوری است. پیشینه پژوهشی نشان می‌دهد که تفاوت‌های جنسیتی در استفاده از اینترنت (جکسون، الوین، گاردنر و اشمیت، ۲۰۰۱؛ اونو و وازوندی، ۲۰۰۳؛ واسرمن و ریچارد ابوت، ۲۰۰۵؛ سانوسکودی، ۲۰۱۳؛)، اضطراب اینترنت (تنهای رشوانلو، صداقتی، کارشکی و سعیدی رضوانی، ۱۳۹۹)، نگرش به شبکه‌های اجتماعی (لین، فیدرمان و سارکر، ۲۰۱۷) و میزان و نوع استفاده از این شبکه‌ها (رسانووا، ولتری، الینگ و بوگسمان، ۲۰۱۷؛ لین و وانگ، ۲۰۲۰) وجود دارد. اما یافته‌های پژوهشی کاملاً همسو نیستند. جکسون، الوین، گاردنر و اشمیت (۲۰۰۱) نشان دادند که زنان بیشتر از مردان از ایمیل استفاده می‌کنند ولی مردان بیشتر از زنان از وب استفاده می‌کنند. اونو و وازوندی (۲۰۰۳) نیز نشان دادند که علی‌رغم دسترسی یکسان، زنان کمتر از اینترنت استفاده می‌کنند. اما واسرمن و ریچارد ابوت (۲۰۰۵) نشان دادند که زنان و مردان در دسترسی به وب تفاوت معناداری ندارند. اما زنان کمتر از مردان آنلاین بودند، کمتر از مردان در وب چت می‌کردند، اما کمی بیشتر از ایمیل استفاده می‌کردند و نسبت به مردان از وب‌سایت‌های متفاوتی استفاده می‌کردند. سانوسکودی (۲۰۱۳) نیز در پژوهشی در میان دانشجویان نشان داد که میزان و نوع استفاده زنان و مردان از اینترنت متفاوت است. مردان بیشتر از زنان از وب برای مطالب علمی و برقراری ارتباط استفاده می‌کردند و زنان محتوای صوتی و تصویری را ترجیح می‌دادند. رسانووا، ولتری، الینگ و بوگسمان (۲۰۱۷) نیز نشان دادند که در حالی که زنان از شبکه‌های اجتماعی برای مسائل ارتباطی مانند حفظ ارتباطات نزدیک و دسترسی به گروه‌های اجتماعی نزدیک و عمومی استفاده می‌کنند؛ مردان بر به دست آوردن اطلاعات عمومی متمرکز می‌شوند.

به نظر می‌رسد میزان و نوع استفاده از اینترنت و شبکه‌های اجتماعی، علاوه بر دسترسی به زیرساخت‌ها و امکانات، با ویژگی‌های فردی نیز در ارتباط باشد. جکسون و همکاران (۲۰۰۱) نشان دادند که کاربران زن اضطراب رایانه‌ای بیشتر، خودکارآمدی رایانه کمتر و میزان مطلوبیت کمتری را در کاربرد اینترنت گزارش می‌کنند و خودکارآمدی رایانه، تنهایی و افسردگی تا حد زیادی عامل ایجاد تفاوت‌های جنسیتی در این زمینه هستند. رایان و ژنوس (۲۰۱۱) نیز در مطالعه‌ای نشان دادند که کاربران فیس بوک نسبت به افراد غیر کاربر برونگرایی و خودشیفتگی بالاتری داشتند و غیرکاربران فیس بوک نسبت به کاربران وظیفه‌شناسی بالاتری داشتند. بورکه و راوت (۲۰۱۶)

1. Web 1.0

2. Web 2.0

در مطالعه‌ای بر روی کاربران فیس بوک نشان دادند که استفاده‌های خاص از این شبکه با بهبود رضایت از زندگی مرتبط بود.

یکی از متغیرهای مرتبط با استفاده از شبکه‌های اجتماعی، سرمایه اجتماعی^۱ است. سرمایه اجتماعی حاصل تعاملات روزمره افراد است و می‌توان آن را مجموعه‌ای از پیوندها، هنجارها، ارزش‌ها و ادراکی دانست که همکاری درون گروه‌ها و بین گروه‌ها را در جهت کسب منافع متقابل تسهیل می‌کند (یاووز، ۲۰۲۴). در یک دسته بندی از سرمایه اجتماعی، پوتنام (۲۰۰۰) دو نوع سرمایه اجتماعی را دسته بندی کرده است؛ پیوندسازی^۲ و پل‌بندی^۳. این دو سرمایه اجتماعی مرتبط اما متفاوتند. از نظر وی تعاملات اولیه‌ای که افراد در درون یک شبکه اجتماعی با یکدیگر برقرار می‌کنند، سطحی اما فراگیر هستند. این پل‌بندی می‌تواند افق فکری یا دیدگاه‌های اجتماعی وسیعی را پایه‌گذاری نماید و یا زمینه و فرصت جذب منابع و اطلاعات جدید را فراهم سازند. در مقابل پیوندسازی اختصاصی است و هنگامی بروز می‌یابد که اعضای یک شبکه، از قبیل خانواده یا گروه دوستان، به شدت تلاش می‌کنند تا از یک عضو خود حمایت عاطفی و جدی داشته باشند. افراد دارای سرمایه اجتماعی پیوندسازی، تنوع زیادی در تعاملات خود ندارند؛ اما روابط شخصی و نزدیک‌شان بسیار مستحکم است. تایلان، استاتوپولوس و مانس (۲۰۲۲) بر این باورند که بین ابعاد سرمایه اجتماعی و مشارکت در فعالیت‌ها رابطه مثبت وجود دارد. مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی به بهبود سرمایه پل‌بندی کمک می‌کند. به نظر می‌رسد که سرمایه اجتماعی محدود به شبکه‌های اجتماعی حقیقی نبوده و در سطح مجازی نیز قابل طرح است.

در یک دیدگاه برخی از پژوهشگران بر این باورند که اینترنت با کاستن از تعاملات رو در رو با کاهش سرمایه اجتماعی افراد همراه است. در مقابل سایر پژوهشگران معتقدند که تعاملات برخط می‌تواند خلأ تعاملات رو در رو را پر کرده یا جایگزین مناسبی برای آن باشد (الیسون، استینفیلد و لمپ، ۲۰۰۷). ژین (۲۰۱۳) در مطالعه‌ای نشان داد که تمایل به استفاده از فیس‌بوک با ایجاد و تکوین سرمایه اجتماعی پل‌بندی در ارتباط است. در یک پژوهش قدیمی‌تر الیسون و همکاران (۲۰۰۷) به این نتیجه رسیدند که میزان استفاده از فیس‌بوک با سرمایه اجتماعی پیوند سازی و پل‌بندی رابطه مثبت و معناداری دارد. پوا، جین و کیم (۲۰۱۷) به مقیاسه کاربران چهار شبکه اجتماعی فیس‌بوک، توییتر، اینستاگرام و اسنپ‌چت در سرمایه اجتماعی برخط پرداختند. نتایج نشان داد که کاربران توییتر بیشترین سرمایه اجتماعی پل‌بندی را داشتند و سپس اینستاگرام، فیس‌بوک و اسنپ‌چت، در حالی که کاربران اسنپ‌چت بیشترین سرمایه اجتماعی پل‌بندی را داشتند و سپس فیس‌بوک، اینستاگرام و توییتر. همچنین مشخص شد که شدت استفاده از شبکه‌های اجتماعی، اعتماد، مهارت‌های ارتباطی، نگرانی‌های حریم خصوصی، درون‌گرایی و توجه به مقایسه اجتماعی بر رابطه شدت استفاده از شبکه‌های اجتماعی و سرمایه اجتماعی برخط تأثیر گذارند.

به نظر می‌رسد بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی و سرمایه اجتماعی برخط رابطه دوسویه‌ای وجود دارد. به عبارتی آنچنان که حضور در شبکه‌های اجتماعی بر سرمایه اجتماعی برخط اثر دارد، شاید میزان سرمایه اجتماعی نیز بر شدت استفاده از شبکه‌های اجتماعی اثر گذار باشد. مروری بر پیشینه پژوهشی نشان داد که بیشتر مطالعات به بررسی تأثیر استفاده از شبکه اجتماعی بر سرمایه اجتماعی پرداخته اند (الیسون و همکاران، ۲۰۰۷؛ استین فیلد، الیسون، لمپ و ویتاک، ۲۰۰۸؛ لیو، اینس ورث و باومیستر، ۲۰۱۶). گرچه در مطالعات مورد اشاره، روابط همبستگی میان این دو متغیر بررسی شده است، اما در پیشینه مورد بررسی مطالعه، پژوهش‌های اندکی در خصوص نقش

1. social capital

2. bonding

3. bridging

سرمایه اجتماعی برخط در پیش بینی شدت استفاده از شبکه‌های اجتماعی به دست آمد. به عنوان مثال چوی و چانگ (۲۰۱۳) دریافتند که سرمایه اجتماعی بر شدت استفاده و میزان ادراک از مفید بودن شبکه‌های اجتماعی اثر دارد. در سایر مطالعات نیز تبعات سرمایه اجتماعی برخط بر فعالیت‌های اجتماعی کاربران مورد بررسی قرار گرفته است. به عنوان مثال کرمانی و پاکدامن (۱۳۹۵) نشان دادند که سرمایه اجتماعی در فیس بوک با فعالیت اجتماعی در محیط واقعی رابطه مثبت دارد.

در مجموع و بر اساس آنچه مورد بررسی قرار گرفت، به نظر می‌رسد در خصوص نقش پیش بینی کننده سرمایه اجتماعی برخط در شدت استفاده از شبکه‌های اجتماعی در ادبیات پژوهشی کمبود وجود دارد. از سوی دیگر ممکن است این اثرگذاری در بین زنان و مردان به صورت متفاوتی رخ دهد. بر این اساس هدف از پژوهش حاضر بررسی تغییرناپذیری جنسیتی رابطه سرمایه اجتماعی برخط با شدت استفاده از شبکه‌های اجتماعی بود.

روش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ روش گردآوری داده‌ها از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش را کاربران ایرانی شبکه اجتماعی فیس بوک تشکیل می‌دادند. تعداد ۱۱۷ نفر از این کاربران به صورت نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. گردآوری داده‌ها به صورت الکترونیکی و از طریق لینکی از پرسشنامه‌ها که در گوگل فرم طراحی شده بود، صورت گرفت. در ابتدای فرم الکترونیکی توضیحاتی در خصوص اهداف پژوهش به شرکت کنندگان داده شد و بر محرمانه بودن اطلاعات فردی شرکت کنندگان تأکید شد. تمامی شرکت کنندگان در تکمیل پرسشنامه‌ها کاملاً آزاد بودند. گردآوری داده‌ها در پژوهش حاضر با ابزارهای زیر صورت گرفت:

فرم اطلاعات جمعیت شناختی: در این فرم اطلاعات جمعیت شناختی شرکت کنندگان شامل جنسیت، سن و میزان تحصیلات و میزان حضور روزانه در شبکه‌های اجتماعی بر حسب ساعت مورد پرسش قرار گرفت.

مقیاس سرمایه اجتماعی اینترنتی (ISCS): این مقیاس توسط ویلیامز (۲۰۰۶) تدوین شده و دارای ۴۰ عبارت است که دو بخش سرمایه آفلاین و آنلاین دارد. بخش برخط (آنلاین) این مقیاس دارای ۲۰ عبارت است که در طیف پنج درجه‌ای لیکرت از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) نمره‌گذاری می‌شوند. این مقیاس دو بعد پیوندسازی و پل بندی را می‌سنجد. مجموع نمرات فرد در هر خرده مقیاس محاسبه شده و نمرات بالاتر به معنای سرمایه اجتماعی برخط بالاتر است. روایی این مقیاس در مطالعه اصلی با تحلیل عاملی اکتشافی مورد بررسی قرار گرفت. آلفای کرونباخ نیز برای پیوندسازی برابر با ۰/۹۰ و برای پل بندی برابر با ۰/۸۴ گزارش شد. این مقیاس در مطالعه شاوردی (۱۳۹۶) و احمدی (۱۳۹۸) به کار رفته است. در پژوهش حاضر روایی مقیاس با تحلیل عاملی اکتشافی به تأیید رسید. ساختار ۴۲/۵۸ درصد واریانس کل را تبیین می‌کرد. آلفای کرونباخ نیز برای پیوندسازی ۰/۷۹ و برای پل بندی ۰/۸۵ به دست آمد.

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها علاوه بر شاخص‌های توصیفی و ضرایب همبستگی متغیرها، تغییرناپذیری جنسیتی با استفاده از تحلیل چندگروهی با رویکرد حداقل مربعات جزئی (PLS-MGA) بررسی شده و به مقایسه ضرایب مسیر در میان گروه‌ها پرداخته شد. پیش از آن مفروضات نرمال بودن تک‌متغیره و چندمتغیره، عدم همخطی چندگانه^۳ و استقلال خطاها بررسی شدند. برآورد خطای استاندارد با روش بوت استرپ^۴ (تنهاوس و همکاران،

1. The Internet Social Capital Scales (ISCS)
2. Partial Least Squares-Multigroup Analysis (PLS-MGA)
3. multicollinearity
4. bootstrapping

(۲۰۰۵) و بازتولید مدل با ۲۰۰۰ تکرار انجام شد. در بررسی برازش مدل از ضریب تبیین (R^2) و ضریب تبیین تعدیل شده ($R^2_{adjusted}$) و معیار تناسب پیش‌بینی (Q^2) استفاده شد. تحلیل‌ها با نرم افزارهای SPSS نسخه ۲۷ و SmartPLS نسخه ۳,۳,۲ انجام شد.

یافته‌ها

توصیف جمعیت‌شناختی نشان داد که ۵۳ درصد شرکت کنندگان را زنان و ۴۷ درصد را مردان تشکیل می‌دادند. میانگین سنی شرکت کنندگان ۲۸/۸۹ سال با انحراف معیار ۷/۸۳ و دامنه ۱۷ تا ۷۰ سال بود. ۱۷/۹ درصد تحصیلات دیپلم یا کمتر، ۱۷/۱ درصد تحصیلات کاردانی، ۴۵/۳ درصد تحصیلات کارشناسی و ۱۹/۷ درصد تحصیلات کارشناسی ارشد و بالاتر داشتند. غربالگری داده‌ها نشان دهنده آن بود که داده گمشده‌ای وجود ندارد. بررسی پرت‌های تک متغیره با نمودار جعبه‌ای صورت گرفت و داده‌های پرت بر اساس میانگین و یک انحراف معیار ($M \pm 1SD$) اصلاح شدند. شاخص‌های توصیفی و ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی و ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی	ضرایب همبستگی			
					۱	۲	۳	۴
پیوندسازی	۲۴/۳۴	۵/۹۸	-۰/۳۱	۰/۰۲				
پل بندی	۳۵/۸۷	۵/۹۴	-۰/۳۲	۰/۴۹	۰/۵۰**			
سرمایه اجتماعی برخط	۶۰/۲۱	۱۰/۳۲	-۰/۵۸	۰/۴۷	۰/۸۷**	۰/۸۷**		
شدت استفاده از شبکه اجتماعی	۳/۹۷	۲/۰۴	۰/۱۲	-۰/۴۷	۰/۴۳**	۰/۴۷**	۰/۵۲**	۱

** $P < 0.01$ * $P < 0.05$

جدول ۱ نشان می‌دهد که میان پیوندسازی، پل بندی و نمره کل سرمایه اجتماعی برخط با شدت استفاده از شبکه اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($P < 0.01$).

بررسی مفروضات نشان داد که نرمال بودن تک متغیره با شاخص کجی و کشیدگی محقق شده است و ضرایب کجی در دامنه ± 2 و ضرایب کشیدگی در دامنه ± 7 قرار دارند (جدول ۱). نرمال بودن چندمتغیره نیز با آزمون کالموگروف اسمیرنوف و بر روی مقادیر باقیمانده‌های استاندارد شده به تأیید رسید ($Z = 0.04$, $df = 117$, $P > 0.05$). بررسی عدم همخطی چندگانه نشان داد که شاخص تحمل^۲ برابر با ۰/۷۵ و تورم واریانس^۳ (VIF) برابر با ۱/۳۳ بوده و در دامنه مطلوب قرار دارند. آماره دوربین واتسون^۴ نیز با ضریب ۲/۲۷ نشان می‌داد که استقلال خطاها وجود دارد. بررسی برازش مدل در کل نمونه و گروه زنان و مردان با مقادیر ضریب تبیین (R^2)، ضریب تبیین تعدیل شده ($R^2_{adjusted}$) و معیار تناسب پیش‌بینی (Q^2) صورت گرفت. جدول ۲ نشان می‌دهد که مدل‌ها از برازش مطلوبی برخوردارند. مقایسه‌های بین گروهی نیز نشان می‌دهند که تفاوت معناداری در برازش مدل در زنان و مردان وجود ندارد ($P > 0.05$).

1. Predictive relevance
 2. tolerance
 3. variance inflation factor (VIF)
 4. Durbin-Watson

جدول ۲. مقایسه شاخص‌های برازش مدل‌های ساختاری

شاخص‌های برازش	گروه‌ها			مقایسه بین گروهی	
	کل	زنان	مردان	تفاضل	سطح معناداری
ضریب تبیین (R^2)	۰/۲۷۱	۰/۲۹۷	۰/۲۴۷	۰/۰۵۰	۰/۳۲۷
ضریب تبیین تعدیل شده (R^2)	۰/۲۵۸	۰/۲۷۳	۰/۲۱۸	۰/۰۵۵	۰/۳۱۶
معیار تناسب پیش بین (Q^2)	۰/۲۴۴	۰/۲۷۳	۰/۱۷۸	-	-

ضرایب مسیر و مقایسه‌های بین گروهی در جدول ۳ نشان می‌دهد که در کل نمونه و گروه مردان پل بندی اثر بیشتری بر شدت استفاده از شبکه اجتماعی دارد. اما در گروه زنان پیوندسازی اثر بیشتری نسبت به پل بندی دارد. مقایسه بین گروهی نیز نشان می‌دهد که ضرایب مسیر در میان گروه‌ها تفاوت معناداری ندارد ($P > ۰/۰۵$).

جدول ۳. مقایسه ضرایب مسیر (آماره t) در مدل‌های ساختاری

مسیرها	گروه‌ها			مقایسه بین گروهی	
	کل	زنان	مردان	تفاضل	سطح معناداری
پیوندسازی ← شدت استفاده از شبکه اجتماعی	۰/۲۵۴(۲/۹۸۲)	۰/۳۲۴(۲/۵۹۶)	۰/۲۲۶(۲/۰۲۲)	۰/۰۹۸	۰/۲۷۴
پل بندی ← شدت استفاده از شبکه اجتماعی	۰/۳۴۵(۳/۶۰۱)	۰/۲۹۰(۲/۱۵۰)	۰/۳۹۶(۳/۵۱۴)	۰/۱۰۶	۰/۲۲۵

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف بررسی تغییرناپذیری جنسیتی رابطه سرمایه اجتماعی برخط با شدت استفاده از شبکه‌های اجتماعی انجام شد. نتایج نشان داد که میان پیوندسازی، پل بندی و نمره کل سرمایه اجتماعی برخط با میزان حضور در شبکه اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این یافته با پژوهش‌های الیسون و همکاران (۲۰۰۷)، استین فیلد و همکاران (۲۰۰۸)، ژین (۲۰۱۳)، لیو و همکاران (۲۰۱۶) و تایلان و همکاران (۲۰۲۲) همسویی دارد. در این مطالعات نیز روابط همبستگی میان سرمایه اجتماعی برخط و استفاده از شبکه‌های اجتماعی مثبت به دست آمد. سایر نتایج نشان داد که پیوندسازی و پل بندی قادر به پیش بینی شدت استفاده از شبکه اجتماعی هستند. این رابطه در کل نمونه، زنان و مردان مثبت و معنادار بود. این یافته با نتایج پژوهش چوی و چانگ (۲۰۱۳) همسویی دارد. آنان نیز در مطالعه خود دریافتند که سرمایه اجتماعی بر شدت استفاده و میزان ادراک از مفید بودن شبکه‌های اجتماعی اثر دارد. به نظر می‌رسد رابطه‌ای دوسویه میان سرمایه اجتماعی برخط و شدت استفاده از شبکه اجتماعی وجود داشته باشد. بدین معنی که افراد با استفاده از قابلیت‌های شبکه اجتماعی، فرصت جذب منابع و اطلاعات جدید را به دست آورده و پیوندهای اجتماعی بیشتری را برقرار می‌کنند. علاوه بر آن این شبکه‌ها به افراد فرصت می‌دهند تا پیوندهای اختصاصی خود را مستحکم کرده و شبکه حمایتی مفیدی را برای افراد نزدیک از قبیل خانواده یا گروه دوستان و همکاران فراهم آورند.

سایر یافته‌ها مویده آن بود که در کل نمونه و گروه مردان پل بندی اثر بیشتری بر شدت استفاده از شبکه اجتماعی دارد. اما در گروه زنان پیوندسازی دارای نقش بیشتری است. ولی میان گروه‌ها تفاوت معناداری وجود نداشت. این یافته در خصوص نقش پل بندی در میان مردان و پیوندسازی در میان زنان با مطالعه رسانووا و همکاران (۲۰۱۷) همسویی دارد. آنان دریافتند که زنان از شبکه‌های اجتماعی برای حفظ ارتباطات نزدیک و دسترسی به گروه‌های اجتماعی نزدیک استفاده می‌کنند؛ اما مردان بر به دست آوردن اطلاعات عمومی متمرکز می‌شوند. در مطالعه

دیگری گروت، هاگر و دورست (۲۰۱۸) نشان دادند که بین جنسیت و سرمایه اجتماعی برخط رابطه معناداری نیست اما زنان گرایش کمتری به پل بندی دارند. آنان بر این باورند که زنان ممکن است در شبکه اجتماعی نگرانی بیشتری از حیث مخاطرات ناشی از شروع روابط جدید داشته باشند و کمتر ترجیح دهند که پیوندهای جدید و متنوعی را برقرار کنند. بر این اساس نسبت به مردان بیشتر پیوندسازی می کنند تا پل بندی.

در خصوص تغییرناپذیری جنسیتی مدل پیش بینی شدت استفاده از شبکه اجتماعی بر حسب سرمایه اجتماعی برخط، پیشینه‌ای وجود نداشت. اما این یافته به طور ضمنی با نظر لین و همکاران (۲۰۱۷) ناهمسو است. آنان نشان دادند که ادراک زنان و مردان از شبکه‌های اجتماعی و مولفه‌های آن با یکدیگر متفاوت است. علاوه بر آن، همان طور که اشاره شد در سرمایه اجتماعی برخط نیز میان زنان و مردان تفاوت وجود دارد. گرچه تفاوت بارزی در روش‌شناسی پژوهش‌های مورد اشاره و مطالعه حاضر وجود دارد، اما تفاوت در ادراکات زنان و مردان و میزان و نوع استفاده آنان از شبکه‌های اجتماعی و نیز تفاوت در سرمایه اجتماعی برخط، می‌تواند زمینه ساز تفاوت در نقش پیش بینی کننده سرمایه اجتماعی برخط نیز باشد. بر این اساس شاید با تکرار این مطالعه در نمونه‌های بزرگتر، یافته‌های متفاوتی به دست آید.

این پژوهش از حیث تعداد کم نمونه و اجرای الکترونیکی پرسشنامه‌ها در معرض محدودیت قرار دارد. بر این اساس یافته‌های آن باید با احتیاط مورد استفاده و تعمیم قرار گیرد. به پژوهشگران آتی پیشنهاد می‌شود تا مدل مورد بررسی در این پژوهش را در نمونه‌های بزرگتری مورد استفاده قرار داده و نقش سایر ویژگی‌های جمعیت‌شناختی از قبیل سن، میزان تحصیلات و اشتغال را نیز مورد توجه قرار دهند.

ملاحظات اخلاقی

تکمیل پرسشنامه‌ها توسط شرکت کنندگان کاملاً داوطلبانه صورت گرفت. در ابتدای فرم الکترونیکی، توضیحاتی در مورد اهداف پژوهش به شرکت کنندگان داده شد. تمامی پرسشنامه‌ها بی‌نام بودند و به شرکت کنندگان اطمینان داده شد که اطلاعات آنان در اختیار پژوهشگران خواهد بود.

حمایت مالی و سپاسگزاری

این پژوهش از حمایت مالی برخوردار نبوده است. نویسندگان بدین وسیله از تمامی افراد شرکت کننده در پژوهش بابت صرف زمان و همکاری در پژوهش تقدیر و تشکر می‌نمایند.

تعارض منافع

در این مقاله هیچ گونه تعارض منافی وجود ندارد.

منابع

- احمدی، یعقوب. (۱۳۹۸). تأثیر انواع سرمایه اجتماعی در شبکه‌های اجتماعی بر انواع مشارکت سیاسی مورد مطالعه: شهروندان ۱۸ سال به بالای سندج. *جامعه‌شناسی کاربردی*، ۳۰(۳)، ۲۲-۱.
- <https://doi.org/10.22108/jas.2019.110615.1366>
- تنهای رشوانلو، فرهاد، صداقتی، سجاد، کارشکی، حسین، و سعیدی رضوانی، طلیعه. (۱۳۹۹). اعتبارسنجی نسخه فارسی مقیاسی جهت غربالگری اضطراب اینترنت در دانشجویان. *مجله اپیدمیولوژی ایران*، ۱۶(۳)، ۲۶۵-۲۵۷. URL: <http://irje.tums.ac.ir/article-1-6664-fa.html>

شاوردی، ته‌مینه. (۱۳۹۶). سرمایه اجتماعی در شبکه‌های اجتماعی واقعی و مجازی (مورد مطالعه: دختران دانشجوی دانشگاه‌های شهر تهران). توسعه اجتماعی، ۱۱(۳)، ۶۷-۹۶. <https://doi.org/10.22055/qjstd.2017.12825>

کرمانی، حسین، و پاکدامن، یوسف. (۱۳۹۵). مطالعه رابطه بین سرمایه اجتماعی کاربران ایرانی در فیس‌بوک و مشارکت مدنی آنها در دنیای واقعی. پژوهش‌های ارتباطی، ۲۳(۸۷)، ۳۵-۹. <https://doi.org/10.22082/cr.2016.23252>

References

- Ahmadi, Y. (2019). The Impact of Types of Social Capital in Social Networks on Types of Political Participation (Case Study: Citizens Aged 18 to up in Sanandaj). *Journal of Applied Sociology*, 30(3), 1-22 (In Persian). <https://doi.org/10.22108/jas.2019.110615.1366>
- Bharadiya, J. P. (2023). Artificial intelligence and the future of web 3.0: Opportunities and challenges ahead. *American Journal of Computer Science and Technology*, 6(2), 91-96. <https://doi.org/10.11648/j.ajcst.20230602.14>
- Burke, M., & Kraut, R. E. (2016). The relationship between Facebook use and well-being depends on communication type and tie strength. *Journal of computer-mediated communication*, 21(4), 265-281. <https://doi.org/10.1111/jcc4.12162>
- Chaffey, D. (2024 1 February). *Global social media statistics research summary 2024*. Retrieved at 20 February 2024 from Smart Insights. URL: <https://www.smartinsights.com/social-media-marketing/s...>
- Choi, G., & Chung, H. (2013). Applying the technology acceptance model to social networking sites (SNS): Impact of subjective norm and social capital on the acceptance of SNS. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 29(10), 619-628. <https://doi.org/10.1080/10447318.2012.756333>
- Ellison, N. B., Steinfield, C., & Lampe, C. (2007). The benefits of Facebook "friends": Social capital and college students' use of online social network sites. *Journal of computer-mediated communication*, 12(4), 1143-1168. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00367.x>
- Grottke, M., Hacker, J. V., & Durst, C. (2018). Which factors determine our online social capital? An analysis based on structural equation modelling. *Australasian Journal of Information Systems*, 22. <https://doi.org/10.3127/ajis.v22i0.1656>
- Jackson, L. A., Ervin, K. S., Gardner, P. D., & Schmitt, N. (2001). Gender and the Internet: Women communicating and men searching. *Sex roles*, 44, 363-379. <https://doi.org/10.1023/A:1010937901821>
- Jin, Ch. H. (2013b). The perspective of a revised TRAM on social capital building: The case of Facebook usage. *Information & Management*, 50, 162-168. <https://doi.org/10.1016/j.im.2013.03.002>
- Kermani, H., & Pakdaman, Y. (2016). Examining the Relationship between Iranian Facebook Users Social Capital and their Real Civil Participation. *Communication Research*, 23 (87), 9-35 (In Persian). <https://doi.org/10.22082/cr.2016.23252>
- Krasnova, H., Veltri, N. F., Eling, N., & Buxmann, P. (2017). Why men and women continue to use social networking sites: The role of gender differences. *The Journal of Strategic Information Systems*, 26(4), 261-284. <https://doi.org/10.1016/j.jsis.2017.01.004>
- Lin, X., & Wang, X. (2020). Examining gender differences in people's information-sharing decisions on social networking sites. *International Journal of Information Management*, 50, 45-56. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2019.05.004>
- Lin, X., Featherman, M., & Sarker, S. (2017). Understanding factors affecting users' social networking site continuance: A gender difference perspective. *Information & Management*, 54(3), 383-395. <https://doi.org/10.1016/j.im.2016.09.004>
- Liu, D., Ainsworth, S. E., & Baumeister, R. F. (2016). A meta-analysis of social networking online and social capital. *Review of General Psychology*, 20(4), 369-391. <https://doi.org/10.1037/gpr0000091>
- Ono, H., & Zavodny, M. (2003). Gender and the Internet. *Social science quarterly*, 84(1), 111-121. <https://doi.org/10.1111/1540-6237.t01-1-8401007>
- Phua, J., Jin, S. V., & Kim, J. J. (2017). Uses and gratifications of social networking sites for bridging and bonding social capital: A comparison of Facebook, Twitter, Instagram, and Snapchat. *Computers in human behavior*, 72, 115-122. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.02.041>
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon and Schuster. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1145/358916.361990>
- Ryan, T., & Xenos, S. (2011). Who uses Facebook? An investigation into the relationship between the Big Five, shyness, narcissism, loneliness, and Facebook usage. *Computers in human behavior*, 27(5), 1658-1664. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2011.02.004>

- Shaverdi, T. (2017). Social Capital in the Online and Offline Social Networks (The Case Study: Female University Students in Tehran). *Quarterly Journal of Social Development (Previously Human Development)*, 11(3), 67-96 (In Persian). <https://doi.org/10.22055/qjsd.2017.12825>
- Steinfeld, C., Ellison, N. B., Lampe, C., & Vitak, J. (2013). Online social network sites and the concept of social capital. *Frontiers in new media research*, 115-131. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2008.07.002>
- Tahlyan, D., Stathopoulos, A., & Maness, M. (2022). Disentangling social capital—Understanding the effect of bonding and bridging on urban activity participation. *Transportation research interdisciplinary perspectives*, 15, 100629. <https://doi.org/10.1016/j.trip.2022.100629>
- Tanhaye Reshvanloo, F., Sedaghaty, S., Kareshki, H., & Saeidi Rezvani, T. (2020). Validation of the Persian Version of a Scale for Screening Internet Anxiety in Students. *Iranian Journal of Epidemiology*, 16 (3), 257-265 (In Persian). URL: <https://irje.tums.ac.ir/article-1-6664-en.html>
- Tenenhaus, M., Vinzi, V. E., Chatelin, Y. M., & Lauro, C. (2005). PLS path modeling. *Computational statistics & data analysis*, 48(1), 159-205. <https://doi.org/10.1016/j.csda.2004.03.005>
- Thanuskodi, S. (2013). Gender differences in internet usage among college students: A comparative study. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 1052, 1-13. URL: <https://digitalcommons.unl.edu/cgi/>
- Vitak, J., Ellison, N. B., & Steinfield, C. (2011, January). The ties that bond: Re-examining the relationship between Facebook use and bonding social capital. In *2011 44th Hawaii international conference on system sciences* (pp. 1-10). IEEE. <https://doi.org/10.1109/HICSS.2011.435>
- Wasserman, I. M., & Richmond-Abbott, M. (2005). Gender and the Internet: Causes of variation in access, level, and scope of use. *Social science quarterly*, 86(1), 252-270. <https://doi.org/10.1111/j.0038-4941.2005.00301.x>
- Williams, D. (2006). On and Off the 'Net: Scales for Social Capital in an Online Era. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 11, 593-628. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2006.00029.x>
- Yavuz, R. I. (2024). Founders' education, social capital, and their interplay in the intensity of new-venture internationalization. *Journal of Small Business Management*, 62(1), 30-66. <https://doi.org/10.1080/00472778.2021.1913596>